

OM

Ulmus minor Miller

[1768, Gard. Dict., ed. 8 : n° 6] **2n = 28**

imatge de THOMÉ, OTTO WILHELM

=*Ulmus carpinifolia* Gled. = *Ulmus foliacea* Gilib. ex C.K.Schneid. = *Ulmus procera* Salisb.

NOMS POPULARS

Alemanys: Ulme/ Englische ulme/ Feld-ulme/Berg rüster / Berg ulme / Feldrüster / Haar-ulme / Kugel-ulme / Ulme

Anglès: Elm / English elm/ Field elm/ Atinian elm / Common elm / Common field elm / European field elm / Small-leaved elm / Smooth-leaved elm / Smoothleaf elm

Àrab: دردار أصغر

Castellà: olmo, negrillo

Català: om, olm, almudella, agudella, omissa, omisser, orm, arrugat

Francès: Orme/ Orme champêtre/ Orme à feuilles de charme / Orme commun / Orme frac / Ormeau / Ormeau anglais / Ormeau ypréau

Gallec: ulmeiro, lamagueiro

Grec: Φτελιά/ Καραγάτσι / Πτελέα / Φτυλιάς

Hebreu: בוקיצה שעירה

Portuguès: ulmeiro, alamo, negrilho, lomegueiro, mosqueiro

Rus: Вяз малый

Vasc/Euskera: zumar hostotxikia

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

Els oms són arbres caducifolis, de ramificació simpòdica, sense un tronc principal del qual derivin totes les branques secundàries, amb escorça arrugada fent tires. Són arbres que rebroten fàcilment formant tanys que tenen escorça suberificada arrugada longitudinalment. Floreixen abans de treure les fulles. Hi ha unes 40 espècies al món. Les flors són inferovàriques i no tenen pètals (monoclamídies). Les fulles són alternes, disposades força en un sol pla, simples, dentades, pinnatinervades (amb nervis laterals ben paral·lels), doblement dentades (amb dents poc agudes), amb lòbul basal cordiforme asimètric, rasposes (amb cistòlits a l'epidermis). Les estípules laterals són caduques. Borrans lluints. Les inflorescències són cimoses, amb bràctees, de flors hermafrodites, més o menys actinomorfes, perígines, sobre les rametes joves. Periant de 4-5 peces (sèpals) soldats per la base, persistents al fruit (sàmara). Estams sobresortints, amb anteres vermelloses. Pol·len porat amb exina rugulosa. Dos carpels, amb estils separats i estigmes decurrents. Fruit en sàmara, de color verd molt clar, emarginat a l'àpex, amb una ala voltant tota la llavor.

Del gènere hi ha nombrosos híbrids plantats als jardins. *Ulmus pumila*, recentment, és el que més a les ciutats, per la seva resistència a les malalties (grafiosis). També, en menor grau, s'ha plantat *Ulmus laevis* (amb les sàmares ciliades a la perifèria, amb la llavor vora la base proximal). D'oms autòctons n'hi ha dues espècies. *Ulmus glabra* (=montana), amb el pecíol, més curt que els lòbuls basals de la fulla (6-17 x 3-12 cm)) i llavor al bell mig de la sàmara. Es fa a muntanya mitjana molt humida, vora els faigs. I *Ulmus minor* (campestris), amb el pecíol més llarg que el lòbul basal, i llavor ubicada al terç distal de la sàmara. Es fa a muntanya baixa i muntanya mitjana seca i assolellada, no massa lluny dels cursos d'aigua. També s'ha plantat l'híbrid *Ulmus x hollandica* (=U. glabra x U. minor).

Ulmus minor és un arbre que pot créixer fins els 25 m d'alçada. La capçada sempre és arrodonida al cim. Té les fulles de 8.5 x 5 cm, suborbiculars- ovals, agudes, asimètriques a la base cordada, amb lòbuls basal de fins a 7 mm, més curt que el pecíol (de 7-12 mm), amb marge dentat serrat, amb nervadura pinnada (fins 15 parelles de nervis), més o menys rasposes per sobre (les joves més peludes que les velles), amb grups de pèls a l'aixella dels nervis a la cara de sota. Estípules de fins a 12 mm. Pedicels de les inflorescències d'1-1.5 mm. Periant de 2-4 mm, amb 4-5 lòbuls obtusos, pubescents.

Estams 4-5. Sàmara de 20 x 17 mm, orbicular el·líptica, amb ala de 7 mm, amb marges llisos i llavor propera a l'escotadura apical. Les fulles tenen variacions segons la regió. A Espanya són petites, com al Sud de Rússia i a Ucraïna. A Itàlia (excepte el Sud) són estretes i allargades. Al Sud d'Itàlia i a Grècia són molt peludes. Als Balcans tenen les dents menudes. A la regió del Danubi tenen les dents gosses.

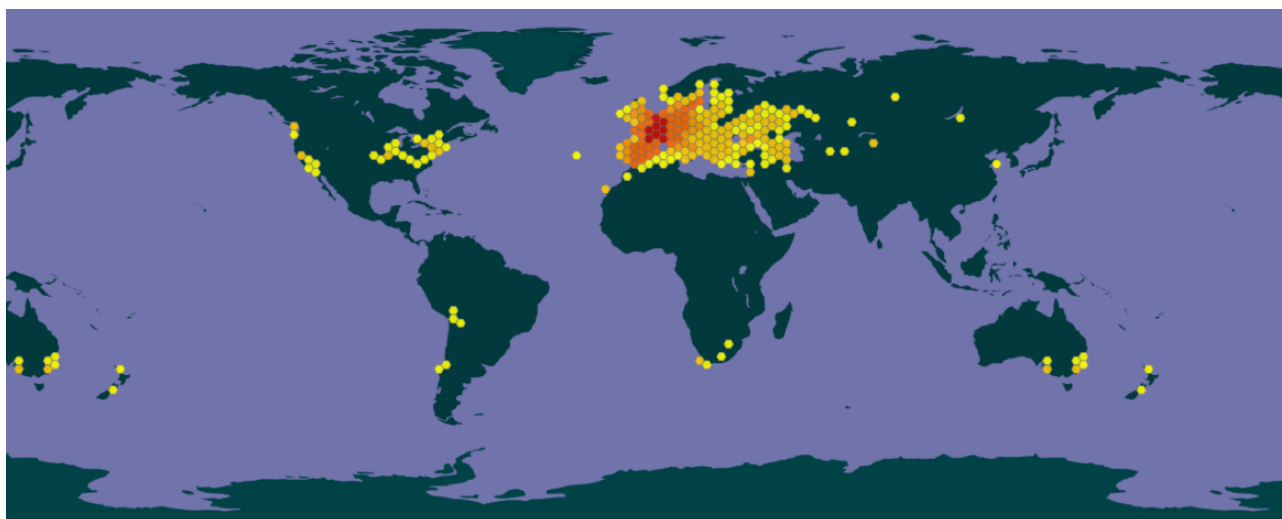
Potser l'om més gros del món sigui el de Metaxades a la Tràcia (Grècia), plantat el segle XIII. I els oms més alts siguin els del costat de l'església dels arcàngels Miquel i Gabriel a Omali Voiou, prop de Siatista, que arriben a fer 40 m d'alçada. A la Comunitat Valenciana, a Navajas, un om de segle XVII fa 6.3 m de volt de canó. Però la major part d'aquests oms monumentals està amenaçada, o bé per la grafiosis, o bé pelsllamps i ventades. A Alemanya potser l'om més famós sigui el que va plantar LUTER a Pfedersheim.

Molt famosa és la plaga de la grafiosis causada pel fongs *Ceratycistis (=Ophiostoma) ulmi, novo-ulmi*. Ha afectat milions d'oms al món, especialment a Rússia. El contagi amb el fong els petits escarabats *Hylurgopinus rufipes*, *Scolytus multistriatus*. Tractaments amb àcid salicilic i carvacrol poden ser força eficaços.

L'om de LUTER. L'arbre morí el 1949

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

ULMUS MINOR al món, segons GBIF

L'om és una espècie predominantment europea. Vora els cursos d'aigua més o menys cabalosos sol haver-hi una primera línia de vegetació formada per salzeredes o vernedes; i una segona línia, més allunyada, formada per alberedes i omedes, sovint mixtes. També s'han plantat oms per estabilitzar el terreny, especialment front a les riudes. Companyes de l'om en aquestes omedes o albaderes són:

Arum italicum	Hedera helix	Populus nigra
Arundo donax	(Juglans regia)	Rubia tinctorum
Brachypodium sylvaticum	Lithospermum purpureo-	Rubus caesius
Clematis vitalba	caeruleum	Rubus ulmifolius
Euphorbia amygdaloides	(Platanus hybrida)	Tamarix sp.
Fraxinus oxycarpa	Populus alba	Vinca media
Galium mollugo	(Populus canadensis)	Viola alba

LITERATURA

OVIDI (segle I a.C i d. C) escrigué que «*ulmus amat vitem, vitis non deserit ulmum*». O sigui que a l'om li agrada la vinya i la parra no l'abandona.

Per a la mitologia clàssica, Pteleà era una de les vuit hamadriades del bosc. Artemis, ja als tres anys practicava el tir tot disparant fletxes primer de tot a un om. El segle VIII a. C, a la Iliada, HOMER explica que les nimfes de les muntanyes plantaren oms a la tomba de Eetion, que va ser mort per Aquil·les. Però el riu Escamander, després d'albergar massa cadàvers a les seves aigües, intentà ofegar Aquil·les, responsables de totes aquelles morts, amb una crescuda; però ell s'aferrà a una rama d'om i es va salvar. També les nifes plantaren abans oms a la tomba de Protesilaus, la primera víctima grega a la Guerra de Troia, que rei de Pteleis (país dels oms).

Segons la mitologia escandinava la creació de la primera parella humana té que veure amb Odín. Ell i els seus dos germans passejant per la vora del mar varen veure un parell de troncs que s'apropaven a la platja. Un era de freixe i l'altre d'om. Commogut pel destí d'aquests arbres els convertí en Askr (freixe) i Umble (om). Odín els insuflà la vida, i els seus dos ermans els dotaren de calor i sensibilitat.

Al Lluçanès, l'amo del Vilar, va anar a veure una bruixa perquè li digués on era el tresor que deien que era a la seva finca des de la Guerra del Francès. Però l'home ho havia furgat tot i no havia trobat res. Quan la bruixa li va dir el lloc on eren, l'home es va adonar que el tresor estava a les terres del seu veí, l'Oliver, al NW de la casa. Aleshores, discretament, va comparar el terreny del seu veí. I un cop feta la compra, va anar cap El Salt de la Cabra, acompanyat per un mosso de la seva confiança i hi va tallar tots els oms. Dins la soca del més gran hi varen trobar olles d'aram plenes d'unces d'or. Per saber si encara hi havia més tresors, va tornar a consultar la bruixa, la qual li va respondre com cantant: «*Al salt de la cabra, a la soca de l'om, les unces ja no hi són. Qui té les unces? Enterrades sota l'om del Vilar de Sant Boi són*».

ANTONIO MACHADO:

«Al olmo viejo, hendido por el rayo
y en su mitad podrido,
con las lluvias de abril y el sol de mayo
algunas hojas verdes le han salido.

¡El olmo centenario en la colina
que lame el Duero! Un musgo amarillento
le mancha la corteza blanquecina
al tronco carcomido y polvoriento.

No será, cual los álamos cantores
que guardan el camino y la ribera,
habitado de pardos ruiseñores.

Ejército de hormigas en hilera
va trepando por él, y en sus entrañas
urden sus telas grises las arañas.

Antes que te derribe, olmo del Duero,
con su hacha el leñador, y el carpintero
te convierta en melena de campana,
lanza de carro o yugo de carreta;

antes que rojo en el hogar, mañana,
ardas en alguna mísera caseta,
al borde de un camino;
antes que te descuaje un torbellino
y tronche el soplo de las sierras blancas;
antes que el río hasta la mar te empuje

por valles y barrancas,
olmo, quiero anotar en mi cartera
la gracia de tu rama verdecida.
Mi corazón espera
también, hacia la luz y hacia la vida,
otro milagro de la primavera».

ESOTERISME

Els russos, antigament, decoraven les seves cases amb figures de galls i de caps de cavall fetes amb fusta d'om –els galls de fusta, per protegir la casa del foc; els caps de cavall, per protegir-la de les forces del mal.

Dur les cendres d'om en una bosseta protegeix de les tafaneries.

Posar un penjoll d'escorça d'om al coll d'un nen li dona la capacitat de parlar amb convenciment quan es faci adult.

Amb un cordó o fil daurat es fa un nus i es llença al foc (fet amb llenya d'om). Això et fa immune a les calúmnies.

L'om sempre és un arbre protector dels guerrers. Els cavallers medievals feien les llances amb fusta d'om perquè els donaven més coratge i els portaven sort a les batalles.

Per als primers cristians, l'om simbolitzava la dignitat.

A l'Edat Mitjana un bastó fet d'om foragitava els dimonis.

Per a MECHTHILD SCHIFFER l'om és planta regida pel déu mercuri.

HISTÒRIA

Per a NICHOLAS CULPEPER l'om és un arbre de Saturn. Les fulles barrejades amb l'escorça, aplicades a nafres verdes, les curen. L'escorça o les fulles, amb vinagre, curen la lepra. Els ossos trencats es curen amb banys amb l'escorça o les fulles o la rel. L'aigua de dins els ballarucs (vesícules grogues) que apareixen a les fulles, aplicada a la pell, té un efecte cosmètic molt bo. L'escorça de la rel estova els tumors i els tendons encongits. Contra la calvície, aplicar-hi el greix que sura de bullir les arrels. L'escorça interna estovada amb salmorra alleuja el dolor de la gota. Contra les cremades, banys del caldo de l'escorça interna.

PROPIETATS MEDICINALS DE L'OM

- aliment de subsistència ESC (bullida), FUL (bestiar), sàmares (persones / bestiar)
- astringent
- astringent ESC
- comestible (sàmares)
- cosmètica (vesícules/ballarucs *Tetraneura ulmi*)
- depuratiu
- diürètic ESC
- emol·lient
- sudorífic
- vulnerari

USOS MEDICINALS

NOTA: la decocció de l'escorça cal fer-la molt prolongada: unes 2 hores.

- bglenorràgia ESC
- calvície (greix arrel)
- càncer ESC (encara millor + *Viscu album* paràsit de les rames de l'om)
- *Clostridium ESC*
- cremades ESC
- dermatitis ESC + oli
- diarrea ESC
- disenteria
- dolor a peus i mans (homeopatia)
- èczema ESC
- enteritis
- escorbut ESC
- estomatitis ESC
- gastritis
- gonorrea ESC
- gota ESC + sal
- hemorroides ESC
- hipertensió FUL
- infeccions genitals ESC
- infeccions urinàries ESC
- lepra (fulles + vinagre)
- nafres verdes
- ossos trencats ESC FUL
- ovari poliquístic ESC
- tendinitis ESC
- tumors ESC
- vaginitis ESC

PREPARAT COSMÈTIC (JACOB OLLERIO)

Una lliura d'escorça d'om, flors de Xuclamel (*Lonicera*), flors d'Olivereta (*Ligustrum*), flors de Romaní (*Rosmarinus*), tot plegat posat a macerar en 2 lliures (800 g) de vi blanc, un dia sencer (24 hores). L'endemà es destil·la i el producte de la destil·lació es guarda en un got de vidre i es tapa molt bé. Després s'hi immergeix una lliura de trufes netes tallades en llesques molt fines, durant 3 dies sencers. En acabat, es destil·la el líquid i així s'obté un cosmètic molt bo per la cara.

ALTRES USOS

La fusta és dura i resistent, no s'esquerda, però no és gaire fàcil de treballar. Se'n feien moltes eines de conreu, especialment els jous i els carros, incloent-hi les rodes, els eixos i els cubs; també se'n feien cadires, taüts *, costats de tambors, quilles de barques, decoració de la part exterior i interior dels vaixells, reforços de canals i preses, arcs, pilars de ponts, abeuradors, Era una fusta molt important en l'ofici del carros, en la construcció de teulades i en molins. Aguanta bé l'aigua però no ser enterrada a la terra.

A més, l'arbre servia per mitigar la calor de l'estiu a les places de molts pobles i com a punt de trobada dels ciutadans. I per a alguns pobles era un símbol de la democràcia, com ara per als primers independentistes del que seria més endavant els USA. I encara per als presidents del USA és tot un símbol nacional. Als oms de MACHADO fins i tot s'hi havia col·locat una tarima enfilada on hi tocava a vegades una orquestra, com si es tractés d'un temple.

Amb les rames bifurcades més fines de l'om, sense treure'ls les fulles, el saurís cerquen aigua al subsòl. Al sentir el corrent subterrani, la rama, agafada amb les mans pels dos extrems de les rames filles, s'aixeca. I ho fa gràcies a un moviment involuntari subconscient.

[* A voltant del cementiri de la Seu d'Urgell hi havia hagut oms molt grossos. La fusta s'emprava per a fer taüts. Amb l'epidèmia de grip del 1918 es varen fer servir tots fins a fer-los desaparèixer].

PRINCIPIS ACTIUS

- àcid tànic
- amargants
- flavonoides
- mucílags
- pentosanes
- proteïna (45% a les sàmares)
- resina
- tanins

MÉS INFORMACIÓ

https://en.wikipedia.org/wiki/Ulmus_minor

ESPÈCIES SIMILARS

ULMUS AMERICANA. Hemorràgies, espasmes, post-part. Fulles comestibles. Escorça interna comestible i contra hemoptisis, tos, hèrnies, grip, disenteria, conjuntivitis, diarrea, pre-part, ferides, dismenorrea, tos, apendicitis (UI/ UE), tumors.

ULMUS DAVIDIANA. Sàmares comestibles. Fulles i escorça comestibles bullides.

ULMUS FULVA = RUBRA (= *Slippery elm*). Molt conegut als USA i al UK. Convalescència, nadó prematur, emol·lient, diarrea, colitis ulcerosa, colesterol alt. Diürètic, emol·lient, expectorant, nutritiu, antiinflamatori (vies urinàries, digestives, pulmonars). Mal de coll, úlceres estomacal, colesterol alt, indigestió, cremades, rascades. Laxant, emol·lient, diürètic, vulnerari, mucolític. L' Essiac Tea és a base d'aquesta escorça + *Arctium lappa* + *Rumex acetosa* + *Rheum palmatum*. Té fama com remei contra el càncer. De la fibra de l'escorça se'n fan xarxes, catifes, cordes, encenalls. I de la fusta se'n fan pals, marcs de finestres, mànecs, etc.

ULMUS GLABRA (= MONTANA). Anèmia, asma, estomatitis, inflamacions, diarrea, gastritis, gota, taquicàrdia, hemorroides, catarro, reuma, càlculs urinaris, èczema, ferides, faringitis. Fulles joves i sàmares comestibles tendres. Diürètic, emol·lient. FLOR DE BACH (*ELM*,) per a persones que s'exigeixen molt, atabalades per un excés de responsabilitats, i que es veuen incapaces de superar un repte transitòriament. Que es veuen desbordades per l'excés de tasques a dur a terme. Per als qui es senten desesperats, esgotats, deprimits, momentàniament, estressats. És un remei bo contra l'estrès posttraumàtic, per exemple, deparés del part «normal» amb dolor. L'essència d'om ens ajuda a demanar ajuda quan cal, i ens evita accidents vasculars (ictus) cerebrals, per estrès excessiu. L'essència dona confiança i optimisme per a acabar el que s'ha començat.

ULMUS JAPONICA. Laxant, diürètic, reforçant dels nervis. Les sàmares en pols espesseixen sopes.

ULMUS MACROCARPA. Intoxicacions, indigestió, dermatitis, psoriasis, cucs intestinals, paràsits, febre, diarrea crònica. .

ULMUS PARVIFOLIA. Intoxicacions, febre, càlculs, neuritis (flors). Mucolític, emol·lient, diürètic, expectorant.

ULMUS PROCERA. Fulles, sàmares i escorça comestibles. Astringent, emol·lient, diürètic, resolutiu, vulnerari, tònic. Diarrea, reuma, ferides, hemorroides, calvície (saba), psoriasis (fulles), Flor de BACH (cf. *Ulmus glabra*).

ULMUS PUMILA. Intoxicacions, febre. Colerètic, diürètic. Escorça com ingredient de noodles, espessant de sopes, additiu de pa. Sàmares per salses o vins. Antibiliar, antídote, diürètic, febrífug. Emplastre amb oli + vinagre + escorça: abscessos, mastitis, llúpies.

ULMUS WALLICHIANA. Psoriasis.